

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 165/2024-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpeného JUDr. Martinom Olosom, advokátom, Karola Kašjaka 1, Rajecké Teplice, proti uzneseniu Okresného súdu Ružomberok č. k. 9Cpr/9/2017-341 z 13. apríla 2023 a uzneseniu Okresného súdu Liptovský Mikuláš č. k. RK-9Cpr/9/2017-367 z 10. novembra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 4. februára 2024 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 20 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Okresného súdu Ružomberok č. k. 9Cpr/9/2017-341 z 13. apríla 2023 (ďalej len „uznesenie VSÚ“) a uznesením Okresného súdu Liptovský Mikuláš (ďalej len „okresný súd“) č. k. RK-9Cpr/9/2017-367 z 10. novembra 2023 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Navrhuje uznesenie VSÚ, ako aj napadnuté uznesenie okresného súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Žiada tiež o náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh ústavný súd zistil, že Okresný súd Ružomberok uznesením VSÚ rozhodol o výške nároku na náhradu trov konania tak, že sťažovateľ ako žalobca je povinný zaplatiť žalovanému náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania vo výške 6 828,46 eur a náhradu trov dovolacieho konania vo výške 404,58 eur právnenému zástupcovi žalovaného v lehote do 3 dní od právoplatnosti tohto uznesenia.

3. Proti uzneseniu VSÚ ako celku sťažovateľ podal sťažnosť, ktorú okresný súd napadnutým uznesením zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ zastáva názor, že všeobecné súdy relevantne nevysvetlili dôvody svojich rozhodnutí, ustálili skutkové závery a aplikáciu právnych predpisov v priamom rozpore (až extrémnom nesúlade) so slovným znením, účelom a podstatou zákonných zásad rozhodovania o výške náhrady trov, ako i obsahom spisu. Závery všeobecných súdov neboli podľa sťažovateľa odôvodnené ústavne konformným spôsobom, ktorý by vylučoval akúkoľvek svojvôľu pri prerokúvaní danej veci, preto nemožno považovať obe ich rozhodnutia za ústavne udržateľné.

5. Najzásadnejšia námietka sťažovateľa sa viaže na spôsob určenia výšky sadzby úkonu právnej služby. Vyšší súdny úradník určil sadzbu tarifnej odmeny za 1 úkon vo výške 588,63 eur z dôvodu, že malo ísť o plnenie na neurčitý čas, a preto vychádzal pri výpočte hodnoty jedného úkonu právnej služby z hodnoty 5-ročného plnenia, čo považuje sťažovateľ za neakceptovateľné, keďže pri náhrade mzdy nejde o plnenie na neurčitý čas z dôvodu, že súd môže zamestnancovi priznať náhradu mzdy iba do dňa vyhlásenia rozsudku, nie však aj za čas nasledujúci po vyhlásení rozsudku, t. j. na neurčito. Navyše, v petite žaloby v čase vyhlásenia rozsudku sťažovateľ žiadal náhradu mzdy za 12 mesiacov, nie za 5 rokov.

6. Sťažovateľ tiež namieta, že predmetom konania vo veci samej boli dva nároky, neplatnosť okamžitého skončenia pracovného pomeru a náhrada mzdy. Je podľa neho zrejmé, že súd mal určiť tarifnú hodnotu úkonu tak, že určí tarifnú odmenu s najvyššou hodnotou ku dňu prevzatia zastúpenia právny zástupcom žalovaného (t. j. ku dňu začatia poskytovania právnej služby podľa dátumu na plnomocenstve) a túto zvýši o 1/3. Takto určená hodnota mala byť následne použitá na všetky úkony. Súd uvedený postup neaplikoval.

7. Sťažovateľ argumentuje, že všeobecné súdy sa pri rozhodovaní o výške náhrady trov konania dopustili nesprávnej aplikácie predmetných ustanovení vyhlášky, pričom ho v konečnom dôsledku zaťažili platením náhrady trov konania v nesprávnej, nedôvodnej výške, čo predstavuje zásah aj do jeho majetkových práv. Takýto postup možno podľa názoru sťažovateľa považovať za vybočenie z procesných pravidiel upravujúcich rozhodovanie o trovách konania dosahujúce ústavnoprávnú intenzitu, ktorým došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základných práv sťažovateľa podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu uznesením VSÚ a napadnutým uznesením okresného súdu o zamietnutí sťažnosti.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením VSÚ:

9. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

10. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Právomoc ústavného súdu je preto subsidiárna a uplatní sa až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť a aj domáhal využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

11. V danom prípade sťažovateľ mal k dispozícii účinný prostriedok nápravy, ktorý mu zákon na ochranu jeho základných práv poskytuje. Proti uzneseniu VSÚ mohol podať sťažovateľ sťažnosť, o ktorej bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť sudca okresného súdu. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že proti uzneseniu VSÚ podal sťažovateľ sťažnosť, ktorú okresný súd napadnutým uznesením zamietol.

12. Právomoc okresného súdu rozhodnúť o sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu VSÚ vylučuje právomoc ústavného súdu, preto ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu:

13. Ústavný súd opakovane (z novšej judikatúry porov. medzi mnohými napr. II. ÚS 303/2017, II. ÚS 383/2017, II. ÚS 566/2018, II. ÚS 506/2018, II. ÚS 105/2018, II. ÚS 178/2019) judikuje, že považuje rozhodovanie všeobecných súdov o trovách konania za integrálnu súčasť civilného procesu a je zásadne výsadou všeobecného súdnictva.

14. Ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnú sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (rovnaké závery porov. napr. aj v II. ÚS 153/2016, II. ÚS 357/2016, II. ÚS 681/2016, II. ÚS 506/2018, II. ÚS 494/2018, II. ÚS 566/2018 a tam citovaná staršia judikatúra).

15. Ďalej ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že ak Civilný sporový poriadok (ďalej aj „CSP“), vylučuje uplatnenie mimoriadneho opravného prostriedku proti rozhodnutiu o trovách konania (§ 419, § 420 a § 421 CSP), bolo by proti logike pripustiť, aby ich prieskum bol automaticky posunutý do roviny ústavného súdnictva. Opodstatnenosť sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy v takejto veci prichádza do úvahy iba v prípadoch extrémneho rozporu s princípmi spravodlivého súdneho konania (I. ÚS 56/2017, I. ÚS 188/2018).

16. Sťažovateľ namieta, že k porušeniu jeho označeného základného práva podľa ústavy a práva podľa dohovoru došlo z dôvodu arbitrárnosti a nedostatočného odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu, ako aj nesprávnou (svojoľnou) aplikáciou relevantných ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) v súvislosti s určením základnej sadzby tarifnej odmeny za úkon právnej služby v kontexte rozhodovania o výške náhrady trov konania.

17. Ústavný súd v súvislosti s prípravou predbežného prerokovania veci podrobne preskúmal napadnuté uznesenie okresného súdu a zistil, že v konaní vo veci samej rozhodoval okresný súd o dvoch uplatnených nárokoch sťažovateľa v spoločnom konaní. Konkrétne išlo o neplatnosť okamžitého skončenia pracovného pomeru a náhradu mzdy.

18. Nespornou bola základná sadzba tarifnej odmeny vo vzťahu k nároku o určenie neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru [§ 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky 1/13 výpočtového základu].

19. Podstatnou bola otázka, z akej tarifnej hodnoty mal súd vychádzať pri nároku na náhradu mzdy. Ako vyplýva z odôvodnenia napadnutého uznesenia, sťažovateľ ako žalobca v podanej žalobe nárok na náhradu mzdy (dobu plnenia) vyjadril neurčito („... za obdobie od 13. 04. 2017 až do vyhlásenia rozsudku...“), pričom okresný súd uviedol, že ide o opakujúce sa plnenie a bude postupovať podľa § 10 ods. 3 vyhlášky, podľa ktorého tarifná hodnota sa určí súčtom hodnôt týchto plnení; ak ide o plnenie na čas dlhší ako päť rokov alebo o plnenie na čas neurčitý, tarifnou hodnotou je päťnásobok ročného plnenia. Okresný súd, aplikujúc § 10 ods. 3 vyhlášky, rozhodol, že tarifnou hodnotou je päťnásobok ročného plnenia, čo predstavuje sumu 72 520,80 eur (1 208,68 eur x 12 mesiacov x 5 rokov), čo predstavuje základnú sadzbu tarifnej odmeny vo výške 565,97 eur za jeden úkon právnej služby. Takto určenú základnú sadzbu tarifnej odmeny zvýšil podľa § 13 ods. 3 vyhlášky o tretinu základnej sadzby tarifnej odmeny ďalšej spojenej veci, čím dospel k sume 588,63 eur ako základnej sadzbe tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby.

20. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia ústavný súd zistil, že na pojednávaní konanom 4. júla 2018 bola pripustená zmena žaloby, keď sťažovateľ upravil petit žaloby tak, že sa domáhal „zaplatenia náhrady mzdy vo výške 1.208,68 eur za obdobie od 13. 4. 2017 do 13. 4. 2018, t. j. za obdobie jedného roka“. Okresný súd po zmene petitu určil tarifnú hodnotou sumu 14 504,16 eur (1 208,68 eur x 12 mesiacov), pričom základnou sadzbou tarifnej odmeny za úkony vykonané po zmene žaloby za tento vyčíslený nárok je suma 303,74 eur zvýšená v súlade s § 13 ods. 3 vyhlášky.

21. Z napadnutého uznesenia okresného súdu vyplýva, že vyšší súdny úradník pri úkonoch právnej služby vykonaných po pripustení zmeny žaloby už vychádzal z upraveného žalobného petitu a aplikoval § 10 ods. 2 vyhlášky, podľa ktorého za tarifnú hodnotu sa považuje výška peňažného

plnenia alebo cena veci alebo práva, ktorých sa služba týka, určená pri začatí poskytovania právnej služby.

22. Okresný súd v odôvodnení napadnutého uznesenia zdôraznil, že bolo výlučne na vôli žalobcu, ako si nárok na náhradu mzdy uplatní a pokiaľ by si ho už v čase podania žaloby uplatnil za dobu 12 mesiacov, tarifná hodnota nároku by zodpovedala takémuto vyčísleniu. Žalobca si však nárok na náhradu mzdy uplatnil bez prihliadnutia na § 79 ods. 2 Zákonníka práce, preto aj žalovaný sa musel vyjadriť k uplatnenému nároku, tak ako ho žalobca vymedzil žalobným petitom. Okresný súd tiež poukázal na nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 144/2020-35 zo 16. júna 2020 a v bode 40 odôvodnenia citovaný komentár.

23. V súvislosti s argumentáciou sťažovateľa, že súdy mali od samotného začatia konania pri určení základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby vychádzať z § 10 ods. 2 vyhlášky, ústavný súd konštatuje, že v okolnostiach posudzovanej veci nebolo možné v zmysle pôvodného petitu žaloby aplikovať § 10 ods. 2 vyhlášky, keďže sťažovateľ si pôvodne uplatnil náhradu mzdy „... za obdobie od 13. 04. 2017 až do vyhlásenia rozsudku...“, čo možno bezpochyby považovať za opakujúce sa plnenie na dobu neurčitú (§ 10 ods. 3 vyhlášky), preto ústavný súd nemá námietky k spôsobu určenia základnej sadzby tarifnej odmeny za 1 úkon právnej služby v období do pripustenia zmeny petitu žaloby.

24. V posudzovanej veci pritom zmena žalobného petitu nepredstavovala len jeho prosté zúženie, ale rozhodujúcim je práve spôsob vymedzenia predmetu žaloby, ktorému zodpovedá príslušný spôsob určenia základnej sadzby tarifnej odmeny za úkon právnej služby podľa vyhlášky. Až po pripustení zmeny petitu žaloby nastali podmienky na aplikáciu § 10 ods. 2 vyhlášky (tarifnú hodnotu bolo možné určiť ako výšku peňažného plnenia, ktorého sa právna služba pri začatí jej poskytovania týka), preto v okolnostiach posudzovanej veci ústavný súd považuje postup okresného súdu, ktorý odlišil výpočet základnej sadzby tarifnej odmeny za úkony právnej služby realizované po zmene petitu žaloby, za ústavne konformný.

25. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom okresného súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o nesprávnej aplikácii právnych predpisov a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným.

26. Ústavný súd dospel po preskúmaní napadnutého uznesenia ako celku k záveru, že okresný súd ústavne akceptovateľným spôsobom vysvetlil dôvody, ktorého ho viedli k zamietnutiu sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu VSÚ, pričom argumentáciu okresného súdu považuje v okolnostiach posudzovanej veci za dostatočnú a založenú na právnych záveroch, ktoré majú oporu v zákone, resp. nepopierajú podstatu, zmysel a účel aplikovaných ustanovení Civilného sporového poriadku a vyhlášky, ako i v judikatúre všeobecných súdov, vo vzťahu k určovaniu základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby a rozhodovaniu o výške trov konania.

27. Z uvedeného vyplýva, že medzi napadnutým uznesením okresného súdu a označeným základným právom podľa ústavy, ako aj právom podľa dohovoru, ktorých porušenie sťažovateľ namieta, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.3. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu:

28. V súvislosti s namietaným porušením základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy (aj keď sťažovateľ v petite označil celý čl. 20 ústavy, z odôvodnenia ústavnej sťažnosti vyplýva, že namietané je základné právo vlastníť majetok) a práva podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ku ktorým patrí aj základné právo vyplývajúce z čl. 20 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprosesné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. O prípadnom porušení základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu by bolo teda možné uvažovať len vtedy, ak by zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého zo základných práv, resp. ústavnoprosesných princíпов vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. v spojení s ich porušením (napr. II. ÚS 78/05, alebo IV. ÚS 326/07).

29. Keďže ústavný súd dospel k záveru, že uznesením VSÚ ani napadnutým uznesením okresného súdu nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, odmietol pri predbežnom prerokovaní aj túto časť ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

30. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, bolo už bez právneho významu, aby ústavný súd rozhodoval o ďalších návrhoch sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. apríla 2024

Peter Molnár
predseda senátu